

Úvodní slovo

Vážení čtenáři,

se zahájením pravidelného vydávání časopisu (nově čtvrtletník) bychom vám chtěli představit několik novinek. V úvodní části časopisu najdete sekci *Aktuality z výkonného vedení*, ve které budeme informovat o dění v naší organizaci. Další důležitou sekcí jsou *Plánované akce v dalším čtvrtletí*, která vás seznámí s kulturně-společenskými akcemi, jež organizujeme, případně jsou organizovány někým jiným a naši členové se jich aktivně účastní.

Další sekce, které obsahují tematicky zaměřené články, znáte už z minulých čísel, nově však některé z nich nebudou psány v současnosti kodifikovaným spisovným jazykem.

Přejeme vám příjemné čtení!

Vaše redakce

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	1
OBSAH	1
AKTUALITY Z VÝKONNÉHO VEDENÍ	2
PLÁNOVANÉ AKCE VE 2. ČTVRTLETÍ 2013	2
HISTORIE	5
PODNIKATELSKÉ FENOMÉNY MORAVY 19. STOLETÍ	5
DĚJE SE NA MORAVĚ	8
BOHATÉ NÁLEZY Z ARCHEOLOGICKÉHO PRŮZKUMU V OLMOUCI	8
ODKAZ NĚMECKÉ MINULOSTI BRNA.....	9
NÁZOR.....	10
PROČ PÍŠU, JAK PÍŠU A NECHCU PSAT „SPISOVNOU ČEŠTINOU“	10
MORAVSKÁ ZEMĚ I MORAVSKÝ NÁROD? (ÚVAHA)	11
MORAVSKÁ NÁRODNOST A ČESKÁ STÁTNOST	14

AKTUALITY Z VÝKONNÉHO VEDENÍ

Začátek roku 2013 byl ve znamení příprav na Valnou hromadu, která se uskuteční na konci března. Jedním z hlavních bodů programu bude volba nové Společné rady. Naše organizace se stále rozrůstá, setkání bude výbornou příležitostí k setkání našich členů z různých koutů Moravy.

V únoru 2013 došlo ke vzniku nového místního sdružení Brno-Medlánky. Většina členů k nám přešla z MNK Brno-Medlánky, které s námi dlouhodobě spolupracovalo, např. na organizaci Dne za Moravu. Předsedou MS byl zvolen Ing. arch. Libor Žák.

Velice úspěšně se rozjíždí další, v pořadí už čtvrtý ročník Iniciativy „Za vyvěšování moravské vlajky“. K polovině března bylo potvrzeno 333 radnic, z nichž řada se k iniciativě připojuje nově, zejména na Uherskohradištsku a Novojičínsku.

Nadále pokračuje akce „Učebnice do škol“. Vybrané výtisky této publikace o historii Moravy jsou předávány školám a institucím, zejména mimo Jihomoravský kraj.

Pokračuje prověřování členské základny se zaměřením na schopnosti a zájmy jednotlivých členů a možnosti jejich zapojení v jednotlivých odborných sekcích, které výrazně zlepšují efektivitu naší práce. Pokud máte zájem zapojit se do některé z těchto sekcí, kontaktujte jejího zástupce. Jednotlivé sekce jsou uvedeny v Organizačním schématu na našich stránkách, o velké části z nich byste se měli dozvědět víc v oddíle Iniciativy a projekty. Případné další potřebné informace byste se měli dozvědět od svého předsedy místního sdružení.

PLÁNOVANÉ AKCE VE 2. ČTVRTLETÍ 2013

Poutní místa Moravy – 2. ročník Výstupu na Svatý Kopeček – duben

Jedná se o turisticko – společenskou akci, díky níž navštívíme jedno z nejvýznamnějších poutních míst Moravy a dominantu celé Hané.

Tuto akci připravilo a organizuje MS MNO – Olomoucko

Jarní opékačka pod Bílendou – 18. nebo 25. dubna

Taky letos na jaře organizujeme neformální opékačku na jednom ze zajímavých brněnských míst, tentokrát na jižním úpatí Bílé Hory. Termín bude upřesněn podle počasí.

Tuto akci organizuje MS MNO – Mladá sjetna

Vélet na Véhon – sobota 27. března

Celodenní špacír po Židlochuvsko. Začne se prohlídkou barokního kláštera řádu benediktinů v Réhradě a náščevó Památníko písemnictví na Moravě v něm homistěnýho. Potem se bude pěške (nebo pojedje na bicyklo) na Blučinské kopec (Véhon), na kerym je rozhledňa ménem Hagátuvá věž, vrchol naše ceste vedóci přes Lóčko, Réhradice, Vopatovice a Blučino. Po krátkym pobeto na rozhledni a v jejim blízkym okolí se vedáme důle pod kopec do Židlochovic a prohlídnem si město a zámek s parkem, zájemci třeba aji z provozu veřazenó židlochuvskó železniční stanico. Vélet zakončíme v Hrušuvanech, de só dobry hospode a spojení cugem do Brna.

Vélet bude vedené v naše moravské řeči.

Tóto akco organizuje MS MNO – Podstarohorci

Výlet „Za poklady Velké Moravy 2“ – 18. května

Moravská národní obec, o. s. MS Podstarohorci, pořádá jednodenní autobusový výlet po archeologických lokalitách Velkomoravské říše v okolí dnešního Uherského Hradiště. O odborný výklad se postará archeolog Mgr. Ondřej Mlejnek z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, člen Moravské národní obce.

V dopoledních hodinách navštívíme Hradisko sv. Klimenta, které se nachází v Chříbech nedaleko Osvětman a základy velkomoravských kostelů v Uherském Hradišti a Starém Městě. Po obědě si prohlédneme Památník Velké Moravy ve Starém Městě, vybudovaný nad základy první objevené (prokazatelně velkomoravské) kamenné stavby na našem území — kostela „Na Valách“.

Poté se přesuneme do obce Modrá, kde zhlédneme základy dalšího velkomoravského kostela v lokalitě „Na Díle“ a navštívíme přílehlý Archeoskanzen Modrá, který představuje ideální podobu slovanského opevněného sídliště z doby Velké Moravy (9. století). Pokud čas dovolí, zastavíme cestou zpět na krátké rozjímání před bazilikou na Velehradě. Každý účastník zájezdu dostane upomínkový balíček s moravskou tematikou. [Aktuality](#) o zájezdu budou zveřejňovány na facebookovém profilu MNO Podstarohorci.

Tuto akci organizuje MS MNO – Podstarohorci

Turistický pochod – Přírodním parkem Sovinecko – 18. května

Tuto akci pořádá Dlouhá Loučka. Tato obec na Uničovsku patří mezi vůbec první obce, které se zapojily do vlajkové iniciativy. Moravská vlajka zdobí prostor před radnicí ve všechny významné moravské dny, ale také během obecních slavností atd. Proto jsme se rozhodli naší účastí podpořit tuto obecní akci.

Naši účast na pochodu organizuje MS MNO – Uničovsko

Svatojánská pouť na Zelené Hoře – 18. – 19. května

Tradiční akce na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou se zúčastní taky naši členové MS MNO Horácko.

Účast zajišťuje MS MNO - Horácko

Poutní místa Moravy – 2. ročník akce nazvané Pouť Moravanů na Svatý Hostýn – 25. května

Další turisticko - kulturní akce, která nás zavede na další z významných poutních míst naší země Moravy.

Podle pověsti se zde ukrývali naši moravští předci ve 13. století před nájezdy Tatarů a v 17. století před Turky, kteří v té době obléhali i Vídeň. Moravané se tehdy v modlitbách obraceli k ochranitelce sv. Panně Marii a věřili v její spásu.

Tuto akci připravilo a organizuje MS MNO – Přerovsko

Slavnosti města Šumperka – konec května / začátek června

Členové oblasti Haná se budou účastnit Slavností města Šumperka. Těmito slavnostmi si toto krásné moravské město, které je také nazýváno jako brána Jeseníků, pravidelně každý rok připomíná jednu z nejvýznamnějších historických událostí tohoto města. Před 523 lety, tedy 4. června léta Páně 1490, se v Šumperku konal sněm zástupců moravských a slezských stavů. Stavové obou zemí tehdy společným postupem řešili situaci po smrti krále Matyáše Korvína.

Město Šumperk se již dva roky aktivně zapojuje do naším sdružením organizované výzvy „Za vyvěšení moravské vlajky“, proto naši účast na Slavnostech města Šumperka považujeme za logické vyústění této občanské iniciativy.

Tuto akci organizačně zajišťuje MS MNO – Sever

Pietní pochod do Pohořelic – konec května / začátek června (sobota)

Letos se koná 7. ročník Pietního pochodu do Pohořelic, kterým si připomínáme neradostné události, které se odehrály v květnu 1945, tzv. divoký odsun. Akci organizuje sdružení „Fórum pro česko - rakouský dialog“, účastní se ho i přímí pamětníci.

Našu účast na pochodu organizuje MS MNO – Mladá Sajtna

Italský den na Moravě – červen

Slavnostní setkání na zámku v Ořechově (okres Uherské Hradiště) zaštituje Dr. Alessandro Alagia, známý podnikatel, majitel zámku a předseda Italsko-moravské kulturní a historické asociace, se kterou MNO spolupracuje.

Horácký den Postřižinských slavností – 22. června

Kulturní akce v pivovaru v Dalešicích, tentokrát ve spolupráci s MNO Horácko.

Zajišťuje MS MNO – Horácko

Loštické slavnosti – konec června

Naši členové a příznivci se opět zúčastní Loštických slavností hudby a tvarůžků.

Loštice, které jsou známé především díky tradiční výrobě Olomouckých tvarůžků, patří k těm hrdým moravským městům, které pravidelně ve významné dny vyvěšují moravskou vlajku. Naši účastí chceme vyjádřit podporu představitelům tohoto krásného města.

Akci organizačně zajišťuje MS MNO – Uničovsko

HISTORIE

Podnikatelské fenomény Moravy 19. století

Rád bych čtenáře postupně seznámil s několika podnikatelskými subjekty 19. století, které výrazně ovlivnily naši zemi. Jejich přínos a stopy jsou dodnes čitelné, i když jména bývají zapomenuta. Vlivem státně nacionální ideologie jsou Němci často stavěni do stínu a málo se připomíná fakt, že právě oni byli vůdčí silou hospodářského pokroku Moravy. V posledních letech se situace zlepšuje, ale nemohu se zbavit dojmu, že některé kapitoly dějin si stále zaslouží více pozornosti a objektivního nadhledu. Cílem mých článků je historicky přiblížit nejen konkrétní podnikatele, ale i místa jejich působení a vliv, který měli ve svém regionu.

Bratři Kleinové – společnost Gebrüder Klein

Díl 1. Původ a nesmělé začátky

Stopy původu bratří Kleinů, nás zavedou na sever Moravy, takřka do nitra Jeseníků. Konkrétně pak na panství jednoho z nejvýznamnějších moravských rodů – Žerotínů. Jan mladší ze Žerotína na přelomu 16. a 17. století vyčleňuje 8 vsí z losinského panství a vzniká tak samostatné Vizmberské panství¹. Samotný název Vizmberk se poprvé objevuje v zemských deskách až v letech 1615 – 1616. Na místě tradovaného dřevěného záměčku oba bratři patrně kolem roku 1608 začali stavět zámek zděný, jenž se později stává centrem zmíněného panství.

Loučná nad Desnou - dobový obraz

Dominující obcí v tomto novém svazku byly Rejhotice (dříve Reutenhau či Reitenhau), které sice po vpádu uherských vojsk Matyáše Korvína (okolo roku 1470) stály na pokraji zániku, ale díky Žerotínovým snahám byly po roce 1575 znovu osídleny. Rejhotice jsou již od svého počátku (předpokládá se od 14. století) spjaty s nalezišti železné rudy.

Roku 1651 vzniká u silnice z Rejhotic do Nových Losin, v místě vykáceného lesa, nová osada Přemyslov. Jak napovídá název, podnět k jejímu vzniku dal majitel panství Přemek II ze Žerotína, který také prvním osadníkům po sedm let odpouštěl část daní². A právě zde se roku 1693 uvádí jako dědičný rychtář jistý Martin Klein. Později Kleinové

¹ Jméno Vizmberk vzniklo z německého Wiesenberg (v překladu luční hora) a bylo do roku 1948 oficiální název dnešní Loučné nad Desnou.

² Zakládání osad v řídké obydlených oblastech a daňové zvýhodnění příchozích byla běžná praxe šlechtických rodů, kteří koncepčně budovali svá panství.

v Přemyslově obývají 6 domů. Vnuk Martina Kleina – Hans Georg Klein (1721 – 1801) patřil již bezesporu mezi majetnější, neboť nechal nad Přemyslovem roku 1779 postavit kříž.

Kříž, který nechal u Přemyslova postavit Hans Georg Klein

Roku 1784 dochází ve Vizmborském panství k založení nové osady Kociánov (Kozinau, Kotzianau), pojmenované po dvorním radovi Kotzianovi. Zmíněný Hans Georg Klein kupuje v Kociánově usedlost a staví tam dům pro svého syna Johanna Friedricha. To se již nacházíme u otce sourozenců, kteří své jméno propůjčili názvu jedné z nejúspěšnějších podnikatelských firem Moravy 19. století. Johann Friedrich Klein (1756 – 1835) byl velice podnikavý muž a obchodoval snad se vším, co mu naskytla prozřetelnost. Byl i jedním z dodavatelů střelného prachu pro generála Ernesta Laudona³. Po vzoru svých předchůdců také využívá výhod nově založených osad. Roku 1802 míří za hranice Moravy a zakupuje mlýn s rychtou ve slezských Salovicích na Ondřejovicku⁴. Ve společenském žebříčku tak Johann Friedrich postoupil na dědičného rychtáře a mlynáře. Koupě statku ale vedla otce podnikatelů k nemalému zadlužení. Nejistá doba, způsobená napoleonskými válkami, nakonec donutila Johanna Friedricha k opuštění Josefovského údolí⁵ a navrácení se do Kociánova.

Rok 1811 je mj. známý i státním bankrotem rakouského císařství. Mnoho rodin bylo uvrženo do bídy a ani Kleinové v Kociánově nebyli této rány ušetřeni. Johann Friedrich Klein měl se svojí ženou Marií Elizabethou rozenou Hamplovou celkem 9 dětí. Osm synů (2 zemřeli v dětském věku) a jednu dceru, která zemřela ve dvou letech. Všichni synové, kteří se dožili dospělosti, se větší či menší měrou podíleli na podnikání. Nejvýznamnější ze synů a zakladatel rodinného podniku se jmenoval František. Narodil se jako třetí syn Johanna Friedricha a Marie Elizabethy roku 1800 v Kociánově. O jeho dětství víme jen tolik, že absolvoval základní školu, což bylo kupodivu jeho nejvyšším dosaženým vzděláním. Po základní škole, snad okolo roku 1811, se šel v souvislosti se zmíněnou chudobou vyučit zahradníkem do Lednice na jižní Moravě. Proč právě do Lednice není doložitelné, ale pravděpodobná je vazba na šlechtický rod Lichtenštejnů, který tehdy vlastnil panství Velké Losiny (tedy sousedství s Vizmberkem) i Lednici. Od dětského věku František projevoval neobyčejnou píli, podnikavost a inteligenci.

Portrét Františka Kleina

³ Ernst Gideon svobodný pán von Laudon – vojevůdce ve službách Marie Terezie. Jeden z největších vojevůdců 18. století.

⁴ Dnes součást Zlatých Hor

⁵ Název statku

Netrvalo dlouho a byl v Lednici pověřován zahradnickými úpravami zámeckého parku, které si sám projektoval. Okolo roku 1814 si na tyto práce směl přizvat své dva starší bratry Josefa (1792 -1830) a Engelberta (1797 – 1830). Je až neuvěřitelné, že na počátku gigantického podnikatelského subjektu bratří Kleinů byly zahradnické práce u Lednického zámku. Jejich činnost se později týkala i zavlažování, vytváření rybníků apod. Pověst o jejich umu je předcházela a bratři získávali nové a nové zakázky. Již roku 1815 dokonce obdrželi první státní zakázku, a to stavbu silnice z Uherského Hradiště do Starého Města. Rakouská monarchie v tuto dobu koncipovala normy pro zkvalitnění silnic v říši. Nové silnice měly mít minimálně 9,5 metrů šířky a pevné podloží alespoň 37 cm. Dalším prvkem, který měl urychlit a zefektivnit výstavbu, mělo být zadávání zakázek soukromým firmám. Bratři Kleinové si tak v praxi poprvé vyzkoušeli, jaké to je, řídit větší podnik. Silnice byla sice jen několik kilometrů dlouhá, ale vedla přes řeku Moravu a bylo k práci zapotřebí organizovat mnoho námezdních sil. Veškerou problematiku sourozenci zvládli skvěle a připsali si tak první velký zisk 5 658 zlatých. Odrazový můstek k podnikání byl vytvořen.

*Bc. Jaroslav Svozil
MNO Sever*

Prameny a literatura

Klein Friedrich, *Die Familie Klein und ihre Bedeutung ...*, Wiesenberg 1929 (k dispozici v SOKa Šumperk)

Gába, Z., Tempírová-Kotrlá, D.: *Franz Klein a jeho bratři*, In: Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy, Opava 2006.

Gába, Z., Tempírová-Kotrlá, D.: *Bratři Kleinové – stavitelé silnic a železnic*, Šumperk 2000.

Gába, Z.: *Historie podnikání bratří Kleinů*, In: Severní Morava, Šumperk 2010.

Popelka, P.: Zrod moderního podnikatelstva: [bratři Kleinové a podnikatelé v českých zemích a Rakouském císařství v éře kapitalistické industrializace](#), Ostrava 2011.

DĚJE SE NA MORAVĚ

Bohaté nálezy z archeologického průzkumu v Olomouci

Kdo jste navštívili v poslední době historické centrum města Olomouce, pravděpodobně jste zaznamenali, že probíhá rozsáhlá rekonstrukce jednoho ze dvou hlavních náměstí, Dolního náměstí. Začala již v roce 2011 a letos by měla skončit. Stavební dělníky zde provázejí od začátku do konce archeologové, kteří učinili mnoho významných objevů. Tyto vnesou jasno do doposud bílých míst olomoucké historie. V jednom z předchozích čísel časopisu jsem již o nich psal, nicméně od té doby výzkum pokročil a byly učiněny další objevy.

Dovolím si tedy krátce shrnout, co všechno už archeologové na Dolním náměstí našli. Patrně nejvýznamnějším objevem byly základy gotické Kaple sv. Markéty z 15. století v prostoru u Neptunovy kašny. Tyto základy se překrývají s pozůstatky jiné stavby, kterou odborníci datují do 12. či 13. století. Její někdejší účel však není znám.

Dalším významným nálezem je pohřebiště z období 11. – 13. století, kde archeologové odkryli 130 koster. Tyto ostatky byly odeslány k dalšímu zkoumání antropologickému ústavu do Ostravy. Dalšími lidskými ostatky jsou urny z tzv. žárových hrobů. To je vůbec nejstarší nález, jaký byl v rámci tohoto výzkumu učiněn. Vedoucí archeologického průzkumu, Richard Zatloukal z Národního památkového ústavu k tomu uvedl: „*Jednalo se o šest uren, které pocházejí z období popelnicových polí, a to z doby 1200 let před naším letopočtem.*“ To znamená, že se jedná o nález starý přes tři tisíce let.

V prostoru mezi mariánským sloupem a vyústěním Panské ulice, tedy zhruba uprostřed náměstí, odhalili archeologové předměty, které ukazují na to, že zde ve středověku bývalo tržiště. Jedná se o drobné nálezy – mince, závaží, raménka vah, odřezky kůží, nože a další. Richard Zatloukal o tomto objevu řekl: „*Předměty z kovu se uchovaly ve výborném stavu. Byly totiž bez přístupu vzduchu v jílovité vrstvě. Za týden od vykopání by zcela zrezivěly. Všechny nalezené předměty se však každý den odvezly ke konzervátorce.*“ Na základě těchto nálezů odborníci stanovili i některá řemesla, která v prostoru byla provozována, např. ševcovství nebo kovotepectví.

Archeologický průzkum je opravdu důkladný - v některých místech jsou výkopy až do hloubky třech metrů. Díky tomu byla objevena dlažba a systém odvodnění ze 14. století. Ten se skládá ze dvou kamenných a dvou dřevěných stok, které vodu odváděly pryč z náměstí směrem k Lafayettově ulici.

Až posud se ukázalo, že poměrně malá oblast je na pozůstatky dávné historie významného moravského města velice bohatá. Objevují se sice ojedinělé hlasy zpochybňující význam tohoto průzkumu a poukazující na jeho nákladnost. Já se nicméně domnívám, že takové výdaje mají opravdu smysl. Je třeba, abychom znali svou minulost. Jako hrdý Olomoučan se zájmem o historii jsem rád, že tento průzkum probíhá - a tím spíš, že vydal již tak cenné nálezy.

*Alda Zapletal
MNO Olomoucko*

Zdroj

olomoucky.denik.cz/zpravy_region/co-se-vse-uz-naslo-na-dolnim-namesti-tady-je-prehled-20120719.html + diskuze k článku

Odkaz německé minulosti Brna

V lednu tohoto roku se v brněnském divadle Husa na provázku konala beseda, jejíž téma „Německé Brunn“ napovídalo, že se diskusa bude točit kolem tématu německé minulosti Brna a jejího odrazu do dnešní tváře města. Hlavními hostama přednášky byli paní Hana Zakhari, brněnská rodačka z německé rodiny, předsedkyňa zdejšího Německého kulturního sdružení, dále historik a publicista František Schildberger s moravsko - německými předky a mladý pán Jaroslav Ostrčilík, vystudovaný germanista, který prožil část dětství v Rakousku a dnes se snaží o navazování dialogu mezi našima zeměma.

Divadlo Husa na provázku má v oblasti kulturního dění na Moravě spíš protimoravskou pověst (např. kvůli pořádání cyklu „Úsvit v Čechách“), naščestí se ale nepotvrdila. Sice se aji zde hovořilo např. o Češích a Němcích, nelze to však mět za zlé,

plně to odpovídá vypjatému nacionalismu první poloviny 20. století. Veliká řada diskusních námětů se však týkala právě Moravy.

První dva jmenovaní účastníci vyprávěli především zajímavé příběhy ze života své rodiny od doby předválečné až k divokým událostem na sklonku války a historickým souvislostem, které k tomuto stavu vedly. Naopak třetí host, který tuto dobu nezažil, líčil svoje zážitky z dětství stráveného v příhraniční rakouské dědině a přinesl tím pohled „z druhé strany.“

Následovala rozmanitá diskusa, jejímž výsledkem měla být mimo jiné odpověď na otázku: „Jak se odráží německý prvek v současném Brně?“ Postupem času vykrystalizovala odpověď, že ačkoliv dnes už německý živel v Brně prakticky nenajdeme, jeho odraz můžeme najít nejen např. v architektuře a urbanismu města, ale taky v myšlení jeho obyvatel. „Zní přece úplně jinak, když se mluví o Vídni v Brně, než když se o ní mluví třeba v Praze.“ Blízké vztahy Brna a Vídně, jsou jedním z těchto odkazů, i když se stále vzpamatovávají z umělého čtyřicetiletého odloučení.

Nešlo taky nevzpomenout, že nacionalismus se na Moravě začal výrazněji projevovat poměrně pozdě a nikdy zcela nevytlačil zdejší silné zemské vlastenectví, které sjednocovalo její obyvatelstvo a vedlo ke snaze o společnou dohodu. Není jistě náhodou, že na Moravě došlo roku 1905 k národnostnímu vyrovnání, k prvnímu ve všech zemích tehdejší monarchie. Třeba aji proto jsme dnes na Moravě otevřenější k okolním zemím než v sousední kotlině, už od přírody uzavřené.

V letošním roce se koná na přelomu května a června už sedmý ročník Pietního pochodu z Brna do Pohořelic, vydávající se po trase, kterou v roce 1945 nedobrovolně absolvovaly tisíce našich tehdejších spoluobčanů, sousedů. Věřím, že stojí za to se ho zúčastnit a připomenout si tak tuto neslavnou kapitolu našich dějin.

*Vojtěch Říha
MNO Mladá sajtna*

NÁZOR

Proč píšu, jak píšu a nechcu psat „spisovnou češtinou“

Možná, že Vám v mojem předchozím článku padly do oka výrazy, se kterými se v psaném textu běžně nesetkáváte, v následujících odstavcích bych se k tomu chcel vyjádřit.

Otázka spisovného jazyka na Moravě byla vždycky trochu rozporuplná. Spisovná čeština se tu používá jako literární jazyk už stovky let, byť se jí v některých dobách říkalo moravština; faktem však zůstává, že základem pro ňu bylo nářečí středních Čech, i když dnes se tam mluví dost jinak.

Podle mojego názoru je jazyk především dorozumivací prostředek a zejména v psané formě by měl být dostatečně srozumitelný, proto se snažím používat hlavně prvky původní. Např. velice četná přehláska (a -> e, u -> i) po měkkých souhláskách (např. ulica -> ulice, růžu -> růži) je typicky český nářeční prvek a na většině Moravy jenom vlivem spisovné a obecné češtiny, nevyskytuje se ani v ostatních slovanských jazycích, ke kterým máme pochopitelně blíž než Čechy, geograficky, kulturně aji v jiných ohledech. Naopak prvky, které se dřív se spisovnou normou shodovaly, budu používat spíš v omezenější míře.

Současná spisovná norma sice může na první pohled připomínat určitý jazykový kompromis, ale je to jenom optický klam, protože postupem času se vývoj jazyka v Čechách od normy spíš vzdaluje, zatímco na Moravě se jí naopak přibližuje. Řada věcí mi ale stále přijde Moravě cizí, např. nepravidelné české výrazy „chci“ a „chtějí“ jsou součástí normy, zatímco pravidelné „chcu“ a „chcou“ jsou oficiálně „nespisovné“, podobných případů bysme našli hromadu. Tak si nechcu dělat násilí a používat věci, co se mně nelíbí. Když budu dostatečně tvrdohlavý, třeba se neco aji dostane do jakési normy, ať už se bude jmenovat jakkoliv.

Snad bech muhl aji zkúšat psat tadyk jakóse echt hanáčtěno, možná, že k tomu jenom nemám dost odvahy, nejspíš by mně to dělalo ešče větší problémy, třeba jenom chcu, aby to bylo vyvážené a lépe srozumitelné pro čtenáře z celé Moravy (ostatně aji okolních zemí). Ale budu moc rád, pokud se toho někdo chopí, třeba se taky časem oprsknu. Zatím to teda nejspíš bude nekonzistentí mišmaš a chápu, že nekterým z Vás se to nemusí líbit, ale na to možu jenom poradit: pokud to nezkousnete, tak to nečtíte :)

Vojtěch Říha
MNO Mladá sájtna

Moravská země i moravský národ? (úvaha)

Otázka položená na území, které z právního hlediska již dlouhá desetiletí neexistuje. Přesto dráždí. Proč? Moravané tu jsou a hlásí se o své místo. Navzdory negativnímu osudu má Morava v povědomí lidí své nezastupitelné místo. Ozvěna věků či faktické zrno vlastní identity? Žluto-červená bikolora s orlicí uprostřed je symbolem spíše obrození než tradice, ale vzbuzuje tytéž pocity, které se dnes snoubí. Obrození a tradice. Připomenout lidem na co zapomínají a dát jim své pevné místo. I proto moravská vlajka hrdě vlaje na stovkách radnic ve dnech, které připomínají jedinečnost země.

Po tisíciletém soužití s Čechy v jednom státním útvaru je otázka země a národa Moravy na místě a já se pokusím na ni odpovědět.

Pokud můžeme hovořit o nějaké historické kontinuitě českého státu, pak snad od 11. století, kdy byla Morava vojensky obsazena a přivtělena k českému knížectví.⁶ Tehdejší stát však připomínal ten dnešní jen minimálně a to včetně zeměpisné hranice. Postupem času se vyvíjely i vztahy jednotlivých zemí a právní statut Moravy dostával přesně vymezené místo. Svěbytné postavení prezentovala zejména domácí šlechta a markrabčí úřady, které s ní byly spjaty. Jakkoli byly nezpochybnitelné vazby k Českému království, stejně nezpochybnitelné bylo i autonomní postavení Moravského markrabství.

Od počátku 16. století se sounáležitost Moravy k Čechám připomínala čím dál méně. Bitva u Moháče⁷ a následné připojení Moravy i Čech k rakouské monarchii, postavil obě země na jednu loď. Habsburkové prosazovali centralizační politiku a snažili se i snížit význam starších státních útvarů a jejich institucí. Práva jednotlivých zemí, ale zůstala zachována a Moravskému markrabství tak zůstala autonomie takřka nezměněna. Rozdíl spočíval prakticky jen v tom, že centrum jednotného státu již nebyla Praha, ale Vídeň. Ta je ostatně téměř odkudkoliv z Moravy blíže než vltavská metropole. Nicméně monarchie domu habsburského stála převážně na německých kulturních a jazykových základech, které byly i říšsky prosazovány. Stále častěji docházelo k domnělým i

⁶ Kosmas píše, že kníže Oldřich vypudil z moravských hradů Poláky a zemi připojil k českému státu.

⁷ Bitva u Moháče 1526 – vymření Jagelonské dynastie a vznik Habsburského soustátí.

skutečným příkořím zejména na slovanské populaci. Národní obrození tyto aspekty zviditelnilo a postavilo jednotlivá etnika proti sobě. Romantické poblouznění dalo vzpomenout na starší časy a faktická neznalost historie dala prostor pro svéráznou interpretaci dějin. V dějinách se nehledalo poučení, ale emoce. Jinými slovy pátralo se jen po tom, co se chtělo najít. Jedním z takových bodů byla i jednota národa Čechů a Moravanů. Málo se ví, že tento závěr získal pevnější základy až ve 2. polovině 19. století. Do té doby se obyvatelé Moravy považovali výhradně za Moravany a i ze zahraničí na ně takto bylo pohlíženo. Pokud se podíváme na 19. století, je to (mimo mnoha jiného) období, kdy národnostní otázka dostávala velice významné místo. Nejvíce samozřejmě v oblastech, kde se střetávala různá etnika. Morava byla právě takovou zemí a byt slovanská populace početně převažovala nad německou, patriciát představovali převážně Němci. Nastalo období pocitu strachu z menšiny a to paradoxně u obou složek „zemského národa“. Němci měli strach z převládající slovanské populace a Slované zase strach z německé hospodářsko - politické nadvlády. Ta na Moravě korespondovala s celkovou situací v monarchii. Tady nutno podotknout, že slovanský pocit křivdy nestál v mnoha ohledech na pravdivých základech a značně jej zkreslila i pozdější tradice. Nadvláda Němců na Moravě nepramenila z podpory Vídně, ale svoji podstatu měla v jejich vyšší hospodářské i kulturní vyspělosti. Ale zrno národnostního sváru bylo již zaseto. Moravští Slované hledali jazykově a kulturně totožného spojence a našli jej v sousedních Čechách, kde bylo národní uvědomění mnohem dále než na Moravě. V Čechách se navíc mnohem dříve projevila touha přetavit kulturní požadavky v politické. Tento podstatný rys se pak z Čech přenesl na Moravu jako symbol vymezenosti a jednotného postupu Čechů s Moravany.

Ještě roku 1848 však tento aspekt nebyl výrazný a Moravané lpěli na své výlučnosti a samostatnosti. Evropa se tehdy otřásla revolucemi, které kladly otázku o spravedlivém postavení zemí a národů v souladu s probuzenými liberálními požadavky. Češi v této rozbouřené době otevřeli myšlenku obnovení vlastního království a považovali za automatické, že Moravané budou posilou jejich státoprávních požadavků a vytvoří tak v rámci monarchie silnější tlak na císaře. Moravané se však k české výzvě nepřidali a svůj postoj i vyjádřili v dopise císaři, kde přímo odmítli spojení Moravy s Čechami. Na moravském zemském sněmu tehdy ústy poslance Cibulky zazněla tato slova:

„Češi jsou nám přátelé a bratři, ale musíme pevně držeti od mnoha staletí zachovanou samostatnost a nezávislost.“

Na podzim téhož roku pak zemský výbor Moravy vydal prohlášení:

„Částka obyvatelů pražských od jeho Císařské milosti opětně u nás se neptavší žádala, aby naše vlast moravská a všechny její záležitosti s Čechami tak spojeny byly, abychom naše vlastní úřady zemské v Brně pozbyli, aby naše sněmy v Brně přestaly, abychom naše právo jen v Praze hledali a naše zástupce zemské dílem do Prahy poslali. Slovem jiným, abychom místo samostatné, nepodrobené země s Čechami v jednu splynuli.“

Je tedy zcela zřejmé, že si Moravané tehdy přáli v rámci monarchie udržet suverenitu a české státoprávní požadavky vnímali jako ohrožení své existence a odvěkých práv země. Zcela ve stejném duchu vydali moravští Němci roku 1861 heslo:

„Mähren soll nicht zu Böhmen gehören und nicht von Prag regieren lassen.“

tedy:

„Morava nemá patřit k Čechám a nemá se jí vládnout z Prahy.“

Nacionální vášně ale v mnoha ohledech zabraňovaly dalšímu zdravému soužití obou etnik a urychlily spád událostí. Strach a negativní identifikace byly hlavní příčinou zkázy Moravy. Koncem 19. století se stěžejní složky obyvatel Moravy dělily již jen na Čechy a Němce, a byť byla zemská práva stále nedotknutelná, mnohem důležitější byl národnostní klíč. Na rozdíl od Čech, se ale na Moravě podařilo roku 1905 učinit národnostní vyrovnání Slovanů s Němci. Tzv. Moravský pakt⁸ je důležitým právním mezníkem a současně důkazem, že na Moravě byla vůle hledat a nacházet cesty ke kompromisu a společnému soužití. Nicméně pocit jednoty s Čechami prohluboval touhu po společném státu a ta byla vyslyšena roku 1918. Model první republiky však Moravě zachoval jistou míru autonomie ve formě zemského zřízení. Země moravskoslezská byla určitým pokračováním moravského gubernia z dob monarchie. Československá republika však přinesla i posílení nacionálních tendencí a zemská práva zůstala zachována jen z důvodu, že v plánovaných krajích by některé regiony politicky ovládli Němci. Moravští Slované se ještě více přimkli k myšlence jednoty a vlastní identita ztrácela intenzitu a význam. Moravští Němci se uzavřeli do pocitu křivdy⁹, ale se stejným kontextem. Je pochopitelné, že Hitlerova slova o osvobození sudetských Němců, našla v pohraničních oblastech Moravy vřelý ohlas. Nacionalismus v Německu eskaloval a jeho ozvěna byla na Moravě i v Čechách hodně silná. Odsun Němců po druhé světové válce byl přirozeným vyústěním antagonismu obyvatel, kteří dříve po staletí žili ve vzájemné shodě. Současně u Moravanů posílil pocit nutnosti spojení s Čechami. Následný vývoj v převážné míře čerpal z popsaných událostí, ale promítla se v něm i totalitní zlovůle. Ta byla zcela výstižně charakterizována prohlášením Národního shromáždění roku 1990:

„Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky považuje zrušení Země moravskoslezské od 1. 1. 1949 v rámci nového územně správního uspořádání za akt nespravedlivý a poplatný totalitní byrokraticko - centralistické praxi, za krok, který byl v rozporu s principy demokratické samosprávy, a který tak podstatně přispěl k deformovanému vývoji československé společnosti. Vyslovuje proto pevné přesvědčení, že ústavní uspořádání republiky, které vzejde z jednání svobodně zvolených zákonodárných sborů, tuto nespravedlnost napraví.“

Navzdory těmto ušlechtilým slovům k napravení bezpráví nedošlo a Morava tak na své spravedlivé postavení doposud čeká.

Aby se zbavili strachu, vyměnili obyvatelé této země zemskou příslušnost za (vymyšlenou) národní. Nemůžeme jim to mít za zlé a nikdo z nás neví, jak by se v dané době zachoval. Ostatně v běžném životě stojí národní otázka až za každodenními problémy. Ale s ohledem na křivdy, které v důsledku nacionálních principů vznikly a dodnes vznikají, bylo by dobré vrátit se k ideálu zemským a vážít si každého, kdo je zemi prospěšný. A to samozřejmě bez ohledu k jaké se hlásí národnosti. Má odpověď na otázku v názvu je zcela prostá. Je mi lhostejné, zda moravskou zemi prezentuje svébytný národ, i když já osobně se k němu hlásím. Podstatné pro mě je, aby Morava byla a měla své spravedlivé místo. Aby obyvatelé Moravy o sobě sami rozhodovali a podstatné věci,

⁸ Moravský pakt – usnesení moravského zemského sněmu. Jednalo se o několik zákonů vymezujících práva dvou dominantních etnik v Moravském markrabství.

⁹ První republika byla pro Němce projev zrady, kterou byly vrženi do nechtěného státu. V sudetských oblastech Čech a Moravy se již od roku 1918 ozývala touha po připojení těchto regionů k Rakousku či Německu

které se jí týkají, se řešily na jejím území. A konečně, aby se překrásné jméno této země do cizího netisklo a úmyslně zcela neopomíjelo.

*Bc. Jaroslav Svozil
MNO Sever*

Prameny a literatura

Havlík, L.E., Moravské letopisy - Dějiny Moravy v datech, Brno 2000.
Pernes, J., Pod moravskou orlicí aneb dějiny moravanství, Brno 1996.
Válka, J., Věrnosti a zrady Moravanů, Praha 2003.
<http://www.psp.cz/eknih/1986fs/slsn/stenprot/028schuz/s028061.htm>

Moravská národnost a česká státnost

Chtěl bych se několika odstavci vyjádřit k prezidentské volbě, která se bezpochyby promítla do životů nás všech. Poprvé v historii jsme měli možnost přímo zvolit hlavu našeho státu, což byla a je významná událost, nejen tím, jaký prostor dostala v médiích, ale především tím, jak jsme o ní přemýšleli, jak jsme se o ni zajímali, jak jsme o ní diskutovali. Nejen proto si myslím, že by měla dostat prostor i v našem časopise.

Je to také proto, že mě podnítila k úvaze, o níž bych se chtěl s vámi podělit. Bez ohledu na to, jak nakonec dopadla, mě její průběh přivedl k identifikaci s českým státem. Bylo to skrz úvahy o tom, co pro mě představuje prezidentský úřad a osoba prezidenta jako taková, jaké kvality by podle mě měl prezident mít, co je jeho úkolem a rolí ve společnosti. V neposlední řadě jsem také přemýšlel o samotném významu, jaký pro mě právo svobodně si zvolit hlavu státu má – a že pro mě z toho vyplývá povinnost tohoto práva využít a jít volit. A jelikož je prezident hlavou českého státu, pochopitelně jsem uvažoval i o české státnosti, především o té novodobé, utvářené od roku 1993. Mnohem více než kdy předtím jsem si uvědomil, že jsem občanem tohoto státu – občanem České republiky – a že mám v jeho rámci právo i povinnost podílet se v rámci svých možností na utváření občanské společnosti.

Současně s tím jsem si uvědomil, že tato „nově poznaná“ (v tom smyslu, že dříve jsem se jako „občan ČR“ chápal spíše formálně) identifikace s českým státem, respektive s českou státností není nijak v rozporu s mojí moravskou národností. Domnívám se, že moravská národnost může českou státnost jedinečně obohacovat svým svěbytným přínosem, k čemuž dle mého mínění významně přispívá i činnost Moravské národní obce (MNO). Přírodní, kulturní a duchovní bohatství Moravy, které v rámci našich rozmanitých aktivit poznáváme a s nímž seznamujeme stále se zvětšující okruh lidí, nemůže přece českou státnost nijak poškodit, protože si myslím, že tyto hodnoty s ní nejsou v rozporu. Domnívám se dále, že čím více lidí (podotýkám, že nejen obyvatel Moravy) toto dokáže pochopit, tím větší bude mít MNO (nejúspěšnější promoravské hnutí současnosti, jak s radostí dodávám) úspěch u veřejnosti.

Jsem stoupencem toho, aby se promoravské aktivity zaměřovaly na Moravu a Moravany, nikoliv proti Čechům, Čechám nebo dokonce České republice. Mé nedávné úvahy v souvislosti s prezidentskou volbou, které jsem vám tady nastínil, mě v tomto postoji podpořily. Myslím si, že v dnešní době, kdy se hovoří o potřebě pozitivních vzorů, je obzvláště důležité, aby MNO takto vystupovala – tedy „pozitivně,“ pro Moravu a ne

„negativně,“ protičesky. A s radostí dodávám, že se tak skutečně děje – a úspěchy se dostavují.

Právě v souvislosti s prezidentskou volbou mě k tomu napadá ještě jeden důvod: poměrně vysoká voličská účast (i když by mohla být i vyšší, což jsem očekával zejména v rozhodujícím 2. kole) svědčí o tom, že pro mnoho obyvatel ČR je česká státnost důležitou součástí jejich života. Případným protičeským postojem by tak jakákoli promoravská organizace byla především sama proti sobě.

Na závěr bych chtěl dodat, že moje činnost v rámci MNO je součástí mého podílení se na utváření občanské společnosti v ČR, o kterém jsem se zmínil výše. Stejně chápu i působení MNO jako takové – a věřím tomu, že (bez ohledu na výsledek prezidentské volby a bez ohledu na to, jak tento vnímám) její význam v tomto smyslu v následujících letech ještě poroste a další úspěchy se dostaví. Máme, myslím, našlápnuto tím správným směrem...

Alda Zapletal
MNO Olomoucko